

**АКАДЕМИЈА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – СИРМИЈУМ
СРЕМСКА МИТРОВИЦА**

МАСТЕР РАД

**САРАДЊА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ СА ПОРОДИЦОМ
И ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ У ОЧУВАЊУ И НЕГОВАЊУ
ТРАДИЦИЈЕ – СТУДИЈА СЛУЧАЈА МЕШОВИТЕ ГРУПЕ У
СЕОСКОЈ СРЕДИНИ**

Ментор:
Др Марта Дедај, проф.

Студент:
Татјана Ердељан

Сремска Митровица 2026

**АКАДЕМИЈА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – СИРМИЈУМ
СРЕМСКА МИТРОВИЦА**

ТЕМА

**САРАДЊА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ СА ПОРОДИЦОМ
И ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ У ОЧУВАЊУ И НЕГОВАЊУ
ТРАДИЦИЈЕ – СТУДИЈА СЛУЧАЈА МЕШОВИТЕ ГРУПЕ У
СЕОСКОЈ СРЕДИНИ**

ПРЕДМЕТ

**САРАДЊА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ СА ПОРОДИЦОМ
И ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ**

Ментор:

Др Марта Дедај, проф.

Студент:

Татјана Ердељан 27/24М

Сремска Митровица 2026

САЖЕТАК

Савремено предшколско васпитање и образовање полази од схватања да се дете развија у сложеној мрежи односа коју чине породица, предшколска установа и локална заједница. Квалитет међусобне повезаности ових система значајно утиче на когнитивни, социјални, емоционални и културни развој детета. У руралним срединама ова повезаност добија посебан значај, јер су традиционалне вредности, обичаји и облици заједничког живота још увек присутни, али истовремено изложени ризику постепеног слабљења под утицајем савремених друштвених промена.

Циљ овог истраживања био је да се испита на који начин сарадња предшколске установе са породицом и локалном заједницом доприноси очувању и неговању традиције у мешовитој групи деце узраста од 4 до 6 година у сеоској средини. Истраживање је спроведено применом комбинованог методолошког приступа (квалитативно-квантитативног), са елементима акционог истраживања.

Подаци су прикупљани применом посматрања са учешћем, полуструктурираних интервјуа, анкете и анализе педагошке документације.

Налази истраживања показују да традиција у предшколском контексту има највећу васпитно-образовну вредност онда када се деци приближава кроз непосредно, искуствено и партиципативно учење. Активно укључивање родитеља, представника локалних удружења, културно-уметничког друштва и носилаца традиционалних знања из локалне заједнице допринело је већој мотивацији деце, развоју осећаја припадности, богаћењу њихових културних искустава и јачању интергенерацијских веза. Посебно је потврђена улога васпитача као медијатора, координатора и рефлексивног практичара који иницира, осмишљава и одржава партнерске односе.

Практични значај рада огледа се у могућности да предложени модел сарадње послужи као основа за систематско укључивање локалних културних ресурса у реални програм предшколске установе и тако допринесе очувању културног наслеђа и унапређивању квалитета васпитно-образовног рада.

Кључне речи: предшколска установа, породица, локална заједница, традиција, рурална средина, мешовита група, студија случаја, акционо истраживање

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	4
2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР	6
2.1. Сарадња предшколске установе, породице и локалне заједнице.....	6
2.2. Традиција као културни и педагошки ресурс	7
2.3. Социокултурна перспектива учења и значај мешовите групе.....	8
2.4. Рурална средина као развојни контекст	8
3. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА.....	9
3.1. Предмет истраживања	9
3.2. Проблем истраживања.....	9
3.3. Циљ истраживања	10
3.4. Задаци истраживања	10
3.5. Истраживачка питања	10
3.6. Индикатори истраживања	11
3.7. Врста истраживања.....	11
3.8. Узорак и контекст истраживања	11
3.9. Методе, технике и инструменти	12
3.10. Поступак истраживања.....	13
4. АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА.....	13
4.1. Резултати анкетирања родитеља	14
4.1.1. Структура анкетираних родитеља	14
4.1.2. Учесталост и облици сарадње са предшколском установом	15
4.1.3. Учешће родитеља у активностима повезаним са традицијом	17
4.1.4. Ставови родитеља о значају традиције и сарадње	18
4.1.5. Процена досадашње праксе и спремност на даље укључивање.....	20
4.2. Резултати полуструктурисаних интервјуа	21
4.2.1. Традиција као део идентитета и припадности.....	22
4.2.2. Породица као примарни носилац традиције.....	22
4.2.3. Вртић као простор систематског неговања традиције	23

4.2.4. Локална заједница као извор аутентичних искустава	23
4.2.5. Васпитач као посредник и координатор сарадње	24
4.3. Резултати посматрања са учешћем	24
4.3.1. Преглед уочених индикатора	25
4.3.2. Учесће и ангажованост деце.....	26
4.3.3. Социјална интеракција и групна динамика.....	26
4.3.4. Емоционалне реакције деце	27
4.4. Резултати анализе педагошке документације	27
4.4.1. Видљивост традиционалних садржаја у планирању.....	27
4.4.2. Трагови сарадње са породицом и локалном заједницом	27
4.4.3. Трагови дечјег учења и доживљаја	28
4.4.4. Значај документације за вредновање праксе	28
4.5. Комбинована интерпретација резултата	28
4.6. Одговори на истраживачка питања и реализација задатака истраживања.....	29
4.7. Закључна разматрања у вези са резултатима	30
5. ПРОМЕНЕ У ПРАКСИ	31
5.1. Реализоване промене у пракси - сарадња предшколске установе, породице, школе и Удружења жена у очувању традиције	31
5.2. Систематско планирање традиционалних садржаја током педагошке године	33
5.3. Унапређивање сарадње са Удружењем жена.....	34
5.4. Интензивирање сарадње са културно-уметничким друштвом	34
5.5. Чешће организовање посета локалној заједници	35
5.6. Развијање међуинституционалне сарадње са предшколским установама из окружења.....	35
5.7. Активније укључивање родитеља у васпитно-образовни рад	36
5.8. Документовање и промоција активности	36
5.9. Стручно усавршавање васпитача у области очувања традиције.....	37
5.10. Рефлексија васпитача о значају истраживања	37
5.11. Запажања о дечјем учењу и интересовању за традицију	39
5.12. Улога васпитача у развијању партнерских односа	39
6. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	41
7. ЛИТЕРАТУРА	43

ПРИЛОГ 1. Анкетни упитник за родитеље	44
I ДЕО – ОПШТИ ПОДАЦИ	44
II ДЕО – САРАДЊА СА ПРЕДШКОЛСКОМ УСТАНОВОМ.....	45
III ДЕО – СТАВОВИ О ОЧУВАЊУ ТРАДИЦИЈЕ	46
IV ДЕО – ПРОЦЕНА ДОСАДАШЊЕ ПРАКСЕ.....	47
V ДЕО – ОТВОРЕНА ПИТАЊА	49
ПРИЛОГ 2. Протокол полуструктурисаног интервјуа за родитеље.....	51
ПРИЛОГ 3. Протокол полуструктурисаног интервјуа за представнике локалне заједнице	54
ПРИЛОГ 4. Образац за посматрање са учешћем	57
ПРИЛОГ 5. Образац за анализу педагошке документације	60
ПРИЛОГ 6. Образац за вођење истраживачких белешки.....	62
ПРИЛОГ 7. Напомена о примени инструмената у истраживању.....	63

1. УВОД

У савременој педагогији предшколска установа се не посматра као изолован институционални оквир, већ као отворен, флексибилан и развојно подстицајан систем који своју васпитно-образовну функцију остварује у сарадњи са породицом и широм друштвеном средином.

Дете предшколског узраста одраста истовремено у више контекста у породици, вртићу и локалној заједници, а квалитет повезаности између ових контекста директно утиче на његов развој, осећај сигурности, припадности и могућности за учење.

Полазећи од еколошког модела развоја, може се закључити да дете није пасивни прималац утицаја, већ активан учесник у мрежи односа који обликују његов развојни пут (Bronfenbrenner, 1994).

Сарадња између предшколске установе, породице и локалне заједнице данас се сматра једним од кључних предуслова квалитетног раног васпитања и образовања.

Њена вредност не огледа се само у бољем протоку информација или организационој подршци, већ у заједничком грађењу подстицајног окружења у коме се препознају и уважавају потребе детета, породични ресурси и специфичности локалног контекста.

Породица као примарна васпитна средина, предшколска установа као професионално организовано окружење учења и локална заједница као носилац културних, социјалних и традиционалних образаца чине повезан систем чије је усклађено деловање од суштинског значаја за дететов целокупан развој.

Посебан значај ове теме долази до изражаја у сеоским, односно руралним срединама. Сеоски контекст се често одликује израженијим заједништвом, чвршћим социјалним везама, непосреднијим контактом са природом и очуванијим елементима традиционалног начина живота.

Истовремено, и у таквим срединама савремени стилови живота, миграције, медијски утицаји и промене породичне структуре могу довести до слабљења преноса културног наслеђа на млађе генерације.

У тим околностима предшколска установа може имати важну улогу у посредовању између породичног искуства, културног наслеђа и савремених педагошких приступа.

Очување и неговање традиције у предшколском узрасту не подразумева механичко понављање обичаја, већ стварање услова да деца кроз искуство, игру, разговор, стваралаштво и заједничке активности упознају вредности и културне садржаје заједнице којој припадају.

Традиција у том смислу није статичан скуп форми из прошлости, већ живи културни ресурс који добија смисао тек када постане део дететовог доживљаја и искуства.

Управо због тога је значајно истражити на који начин сарадња предшколске установе са породицом и локалном заједницом може подржати овај процес.

Предмет овог рада усмерен је на анализу сарадње предшколске установе, породице и локалне заједнице у очувању и неговању традиције у мешовитој групи у сеоској средини.

Посебна пажња посвећена је улози васпитача у иницирању и развијању партнерских односа, начинима на које се локални ресурси укључују у рад групе, као и ефектима које оваква сарадња има на децу предшколског узраста.

2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР

2.1. Сарадња предшколске установе, породице и локалне заједнице

Савремени приступи раном васпитању и образовању наглашавају да се квалитетан рад са децом не може остварити без активне, смислене и континуиране сарадње са породицом. Породица се више не посматра као спољни сарадник који повремено добија информације о детету, већ као равноправан партнер у васпитно-образовном процесу (Epstein, 2011; Вујисић-Живковић, 2007). Партнерски однос између установе и породице заснива се на поверењу, дијалогу, уважавању различитих искустава и заједничкој одговорности за добробит детета. Када породица има прилику да у живот установе унесе сопствена знања, вредности и искуства, сарадња добија суштински, а не само формалан карактер. Значај партнерске сарадње породице и предшколске установе потврђују и истраживања Ђорђевић (2013), која указују да активније укључивање родитеља у живот вртића позитивно утиче на деčју мотивацију, социјалну сигурност и континуитет васпитних утицаја између породичног и институционалног окружења.

Поред породице, и локална заједница представља значајан развојни ресурс. Заједница обухвата људе, организације, удружења, институције и обичаји који могу допринети обогаћивању деčјих искустава и јачању повезаности између васпитно-образовног рада и стварног живота детета (Bray, 2000). У руралним срединама локална заједница често располаже специфичним ресурсима који се односе на обичаје, народно стваралаштво, традиционалне занате, гастрономију, музичко наслеђе и интергенерацијско памћење. Укључивањем ових ресурса у предшколски програм остварује се не само боља повезаност са контекстом, већ и већа аутентичност деčјег учења.

Еколошка теорија развоја Бронфенбренера (Bronfenbrenner, 1994) наглашава да се развој детета одвија у систему међусобно повезаних окружења, међу којима породица, предшколска установа и локална заједница представљају најзначајније непосредне контексте развоја. Квалитет њихове међусобне сарадње непосредно утиче на добробит и развој детета.

2.2. Традиција као културни и педагошки ресурс

Традиција се у савременим друштвеним наукама не схвата као непромењив остатак прошлости, већ као динамичан систем вредности, симбола, пракси и значења који се преноси, трансформише и изнова тумачи у различитим историјским и друштвеним околностима (Geertz, 1973; Hobsbawm & Ranger, 1983).

Из те перспективе, традиција није супротност савремености, већ један од начина на који заједница гради и одржава свој културни идентитет.

У предшколском васпитању традиција може бити снажан педагошки ресурс када се деци приближава кроз активности које су развојно примерене, смислене и искуствено утемељене.

Припрема традиционалних јела, упознавање старих предмета, слушање породичних прича, учење народних песама и игара, обележавање празника и учешће у радионицама ручног рада омогућавају деци да кроз сопствено деловање, доживљај и интеракцију граде везу са културним наслеђем.

Такве активности подстичу говорни развој, симболичку игру, фину и грубу моторику, естетску осетљивост, социјалне компетенције и осећај припадности заједници.

Према Дандесу (Dundes, 1989), фолклор и традиција представљају живе облике културног изражавања који се преносе међу генерацијама и непрестано прилагођавају савременом контексту.

Управо та динамичност омогућава да традиција остане значајан ресурс и у савременом васпитању и образовању.

Златановић (2015) истиче да традиција има важну улогу у обликовању индивидуалног и колективног идентитета, јер омогућава појединцу да развије осећај припадности заједници и разумевање сопствених културних корена.

Дедај (2019) указује да традиционални садржаји у предшколским установама имају највећу вредност онда када се реализују кроз искуствено учење, игру и непосредно учешће деце у активностима које су повезане са локалном културом и наслеђем.

2.3. Социокултурна перспектива учења и значај мешовите групе

Према социокултурној теорији, развој и учење детета одвијају се у интеракцији са другим људима и посредством културних алата, при чему компетентнији други имају значајну улогу у подршци детету у процесу разумевања и усвајања нових садржаја (Vygotsky, 1978). Када се овај теоријски оквир примени на тему традиције, постаје јасно да деца најделотворније уче о културном наслеђу онда када су укључена у заједничке активности са родитељима, васпитачима, баком, деком, члановима удружења или културно-уметничких друштава, односно са особама које традицију познају, живе и тумаче.

Мешовита васпитна група пружа додатне педагошке могућности у овом контексту. У њој старија деца често преузимају улогу модела и подршке млађој деци, док млађа уче посматрањем, имитацијом и заједничким учешћем. Таква структура групе подстиче сарадничко учење, развој одговорности, међусобно помагање и осећај заједништва. У активностима усмереним на традицију то је посебно значајно, јер деца кроз заједничку игру, рад и истраживање граде и културно знање и социјалне односе.

2.4. Рурална средина као развојни контекст

Рурална средина се често у образовним истраживањима посматра кроз призму ограничених ресурса. Међутим, она истовремено располаже значајним културним и социјалним капиталом. Близкост међу људима, јача повезаност генерација, већа видљивост локалних обичаја и непосреднији контакт са природом и радом представљају важне потенцијале за васпитно-образовни рад. У контексту неговања традиције ови потенцијали могу бити изузетно значајни, јер омогућавају да деца не уче о традицији само посредно, већ кроз директан сусрет са простором, предметима, људима и праксама које су део културног наслеђа заједнице.

Ердеи (2011) наглашава да културна баштина представља значајан ресурс локалног развоја и друштвене кохезије, због чега њено укључивање у образовни процес има не само педагошки већ и шири друштвени значај.

3. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

Методолошка концепција истраживања заснивала се на комбиновању више извора и техника прикупљања података, како би се истраживани проблем сагледао што свеобухватније.

Поред квалитативних техника, као што су посматрање са учешћем и полуструктурисани интервјуи, и анализа педагошке документације, у истраживању је примењена и анкета као квантитативни инструмент за испитивање ставова родитеља. Анализа педагошке документације омогућила увид у континуитет, начин реализације и видљивост реализованих активности усмерених на очувању традиције. Комбиновањем квалитативних и квантитативних техника прикупљања података обезбеђено је свеобухватније сагледавање предмета истраживања и већа поузданост добијених резултата.

3.1. Предмет истраживања

Предмет истраживања јесте сарадња предшколске установе са породицом и локалном заједницом у функцији очувања и неговања традиције у мешовитој групи деце у сеоској средини.

3.2. Проблем истраживања

Проблем истраживања произлази из потребе да се испита на који начин и у којој мери систематска сарадња предшколске установе, породице и локалне заједнице може допринети очувању традиције, развоју осећаја припадности код деце и унапређивању квалитета васпитно-образовног рада. Иако је значај партнерства између установе, породице и заједнице теоријски широко признат, у пракси се сарадња често своди на повремене активности пригодног карактера, без дугорочне интеграције у реални програм.

Проблем можемо дефинисати: На који начин сарадња предшколске установе, породице и локалне заједнице доприноси очувању и неговању традиције у мешовитој групи у сеоској средини ?

3.3. Циљ истраживања

Циљ истраживања је испитати како сарадња предшколске установе са породицом и локалном заједницом доприноси очувању и неговању традиције у мешовитој групи у сеоској средини, као и сагледати могућности за њено даље унапређивање.

3.4. Задаци истраживања

1. Испитати постојеће облике сарадње предшколске установе, породице и локалне заједнице у неговању традиције.
2. Анализирати улогу породице и локалних актера у реализацији традиционалних активности.
3. Пратити реакције, интересовања и учешће деце током активности усмерених на очување традиције.
4. Идентификовати могућности и препреке за унапређивање сарадње у будућем раду.

3.5. Истраживачка питања

1. На који начин се традиција може смислено интегрисати у свакодневни живот мешовите групе?
2. Како родитељи и представници локалне заједнице доживљавају своју улогу у очувању културног наслеђа у оквиру рада предшколске установе?
3. Какве ефекте овакве активности имају на мотивацију, укљученост и осећај припадности деце?
4. Који су кључни услови за одрживу и квалитетну сарадњу између предшколске установе, породице и локалне заједнице?

3.6. Индикатори истраживања

- учесталост децје иницијативе током активности;
- вербални искази деце о доживљају активности;
- присуство и обим учешћа родитеља и локалних актера;
- број и разноврсност реализованих активности;
- квалитет интеракције између деце, васпитача, родитеља и чланова заједнице;
- трагови активности у педагошкој документацији.

3.7. Врста истраживања

Према методолошким обележјима, истраживање представља студију случаја засновану на комбиновању квалитативних и квантитативних метода, са елементима акционог истраживања. Такав приступ омогућава свеобухватније сагледавање истраживаног проблема, дубље разумевање специфичности педагошког контекста и истовремено унапређивање васпитно-образовне праксе.

3.8. Узорак и контекст истраживања

Истраживање је реализовано издвојеном сеоском објекту Предшколске установе „Пчелица“ Сремска Митровица у Сремској Рачи, у мешовитој васпитној групи од осморо деце узраста од 4 до 6 година . Узорак је намеран и пригодан, што је у складу са природом студије случаја. Поред деце и васпитача, у истраживање су били укључени родитељи деце из групе, представница локалног Удружења жена, члан локалног културно-уметничког друштва и бака која води регистровано домаћинство и представља важан извор традиционалних знања и пракси.

Анкетирањем су били обухваћени родитељи деце из истраживане групе, с обзиром на то да су њихови ставови, искуства и процене представљали важан извор података за сагледавање квалитета сарадње предшколске установе, породице и локалне заједнице. Примена анкете омогућила је систематичнији увид у родитељске ставове о значају очувања

традиције, облицима њиховог учешћа у животу вртића и могућностима за унапређивање сарадње.

3.9. Методе, технике и инструменти

У истраживању су примењене следеће методе, технике и инструменти:

Посматрање са учешћем коришћено је ради праћења начина на који деца учествују у активностима, како реагују на садржаје повезане са традицијом, како успостављају односе са одраслима из заједнице и на који начин се традиционални садржаји интегришу у свакодневни живот групе. Ова техника омогућила је увид у степен ангажованости деце, њихову иницијативу, интересовања, емоционалне реакције и облике социјалне интеракције током различитих активности.

Анкета је примењена као инструмент за испитивање ставова родитеља о значају очувања и неговања традиције у предшколском узрасту, њихове спремности за сарадњу са предшколском установом, као и процене доприноса локалне заједнице у реализацији васпитно-образовних активности. Као инструмент коришћен је анкетни упитник комбинованог типа, који је садржао питања затвореног, полузатвореног и отвореног типа. Затворена питања омогућила су прикупљање података о учесталости и облицима сарадње, док су отворена питања пружила могућност родитељима да изнесу сопствена запажања, ставове и предлоге за унапређивање сарадње и очувања традиције у вртићу. Анкета је имала за циљ да допуни податке добијене посматрањем и интервјуима и омогући шири увид у родитељску перспективу.

Полуструктурисани интервјуи вођени су са родитељима и представницима локалне заједнице како би се дубље испитали њихови ставови, искуства, мотивација и виђења значаја сарадње и очувања традиције. Ова техника омогућила је флексибилност у разговору, постављање додатних питања и продубљивање тема које су се показале посебно значајним за разумевање истраживаног проблема.

Анализа документације обухватила је планове рада, белешке васпитача, децје радове, фотографије, видео-записе и друге материјале настале током реализације активности. Овај инструмент омогућио је праћење континуитета активности, начина њиховог планирања

и документовања, као и сагледавање трагова дечјег учења, учешћа и доживљаја активности повезаних са традицијом.

3.10. Поступак истраживања

Истраживање је реализовано у више међусобно повезаних фаза. У иницијалној фази извршено је мапирање локалних ресурса и успостављање комуникације са родитељима и потенцијалним сарадницима из заједнице. У овој фази родитељима је дистрибуиран анкетни упитник, са циљем да се прикупе подаци о њиховим ставовима према значају очувања традиције, досадашњим облицима сарадње са предшколском установом, као и њиховој спремности да се активно укључе у планиране активности.

У другој фази планиране су и реализоване активности као што су радионице ручних радова, припрема традиционалних јела, учење народних песама и игара, посете домаћинству и учешће у пригодним манифестацијама. Током реализације активности спровођено је посматрање са учешћем, а паралелно су вођени и полуструктурисани интервјуи са родитељима и представницима локалне заједнице, како би се дубље сагледали њихови ставови и искуства.

У завршној фази анализирани су подаци добијени анкетом, посматрањем, интервјуима и педагошком документацијом, а затим је извршена рефлексција о ефектима реализованих активности, уоченим предностима, ограничењима и могућностима за даље унапређивање сарадње.

4. АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

У овом поглављу приказани су и интерпретирани резултати истраживања спроведеног у издвојеном сеоском објекту у Сремској Рачи Предшколске установе „Пчелица“ Сремска Митровица, добијени применом анкете, полуструктурисаних интервјуа, посматрања са учешћем и анализе педагошке документације. Комбиновањем више извора података

омогућено је свеобухватније сагледавање сарадње предшколске установе, породице и локалне заједнице у очувању и неговању традиције у мешовитој групи у сеоској средини.

Анкетирањем је обухваћено 8 родитеља деце из мешовите групе, док су интервјуи реализовани са родитељима и представницима локалне заједнице који су непосредно учествовали у планираним активностима.

Посматрање са учешћем спроведено је током радионица, посета домаћинству, сарадње са културно-уметничким друштвом и пригодних активности у вртићу. Анализа документације обухватила је планове рада, белешке васпитача, децје радове, фотографије и видео-записе.

4.1. Резултати анкетања родитеља

4.1.1. Структура анкетираних родитеља

У циљу добијања основних података о испитаницима, први део анкетног упитника односио се на пол, старост, степен образовања, број деце у породици и узраст детета које похађа предшколску установу.

Структура анкетираних родитеља

Обележје / Категорије

Пол : Женски (6) 75,0 %

Пол : Мушки (2) 25,0 %

Старост : 26–35 година (3) 37,5 %

36–45 година (5) 62,5 %

Степен образовања : Основна школа (4) 50,0 %

Средња школа (3) 37,5 %

Виша /висока школа (1) 12,5 %

Број деце у породици : Једно (2) 25,0 %

Двоје (4) 50,0 %

Троје и више (2) 25,0 %

Узраст детета : 4 године (2) 25,0 %

5 година (3) 37,5 %

6 година (3) 37,5 %

Приказани подаци показују да су у анкетирању у већој мери учествовале мајке, што је у складу са честом праксом у предшколским установама да су оне непосредније укључене у свакодневну комуникацију са васпитачима.

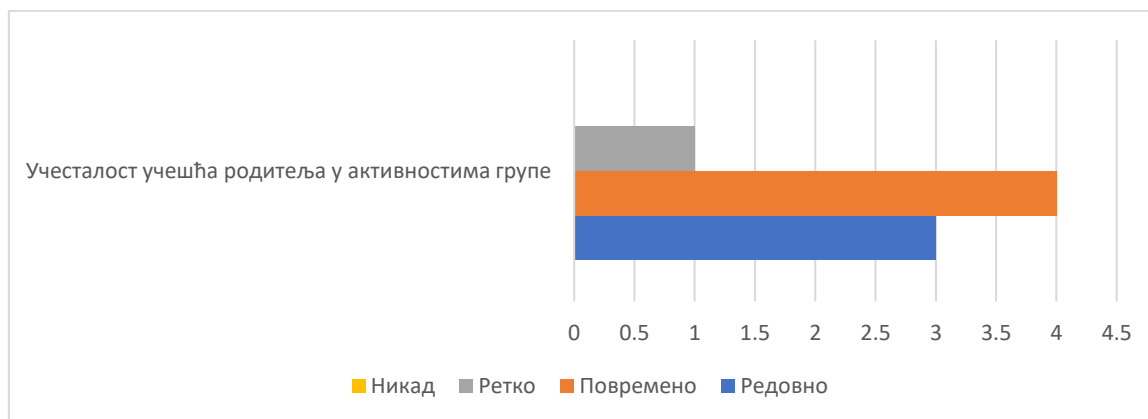
Највећи број испитаника припада старосној групи од 36 до 45 година, док половина анкетираних родитеља има двоје деце.

Оваква структура испитаника указује на присуство релативно стабилних породичних оквира, што може представљати подстицајан фактор за укључивање у живот предшколске установе.

4.1.2. Учесталост и облици сарадње са предшколском установом

Једно од кључних питања у анкети односило се на учесталост учешћа родитеља у активностима које организује предшколска установа.

Табела 1. Учесталост учешћа родитеља у активностима предшколске установе

Одговор :

Редовно (3) 37,5 %

Повремено (4) 50,0 %

Ретко (1) 12,5 %

Никада (0) 0,0 %

Добијени подаци показују да већина родитеља учествује редовно или повремено у активностима предшколске установе, што указује на постојање позитивне основе за сарадњу.

Ниједан родитељ није навео да никада не учествује, што указује на закључак да је у групи већ изграђен одређени ниво поверења и комуникације.

Испитаници су имали могућност да означе више облика сарадње које најчешће остварују са предшколском установом.

Табела 2. Најчешћи облици сарадње родитеља са предшколском установом

Облик сарадње :

Разговор са васпитачем (8) 100 %

Родитељски састанци (8) 100 %

Радионице (6) 75,0 %

Доношење материјала и средстава за рад (7) 87,5 %

Учешће у приредбама и манифестацијама (6) 75,0 %

Размена информација о детету (8) 100 %

Најзаступљенији облици сарадње су разговор са васпитачем, родитељски састанци и размена информација о детету, што указује да је комуникациони аспект сарадње добро развијен.

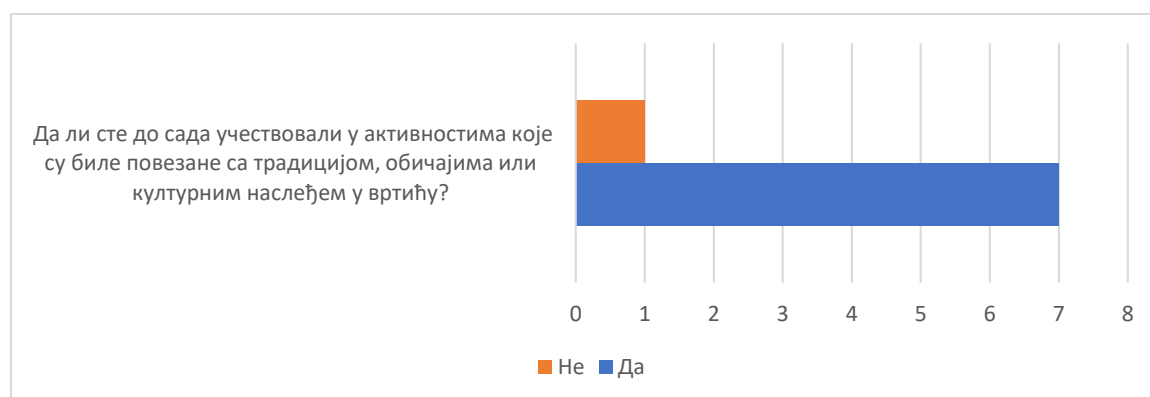
Висока заступљеност радионица, доношења материјала и учешћа у приредбама указује и на спремност родитеља да се укључе у непосредне активности.

Овај налаз је значајан, јер показује да родитељи не остају само на нивоу информисања, већ су спремни и на активније облике учешћа у животу вртића.

4.1.3. Учешће родитеља у активностима повезаним са традицијом

Посебна пажња посвећена је питању да ли су родитељи до сада учествовали у активностима вртића које су биле повезане са традицијом.

Табела 3. Учешће родитеља у активностима повезаним са традицијом

Одговор :

Да (7) 87,5 %

Не (1) 12,5 %

Највећи број родитеља навео је да је већ учествовао у активностима повезаним са традицијом.

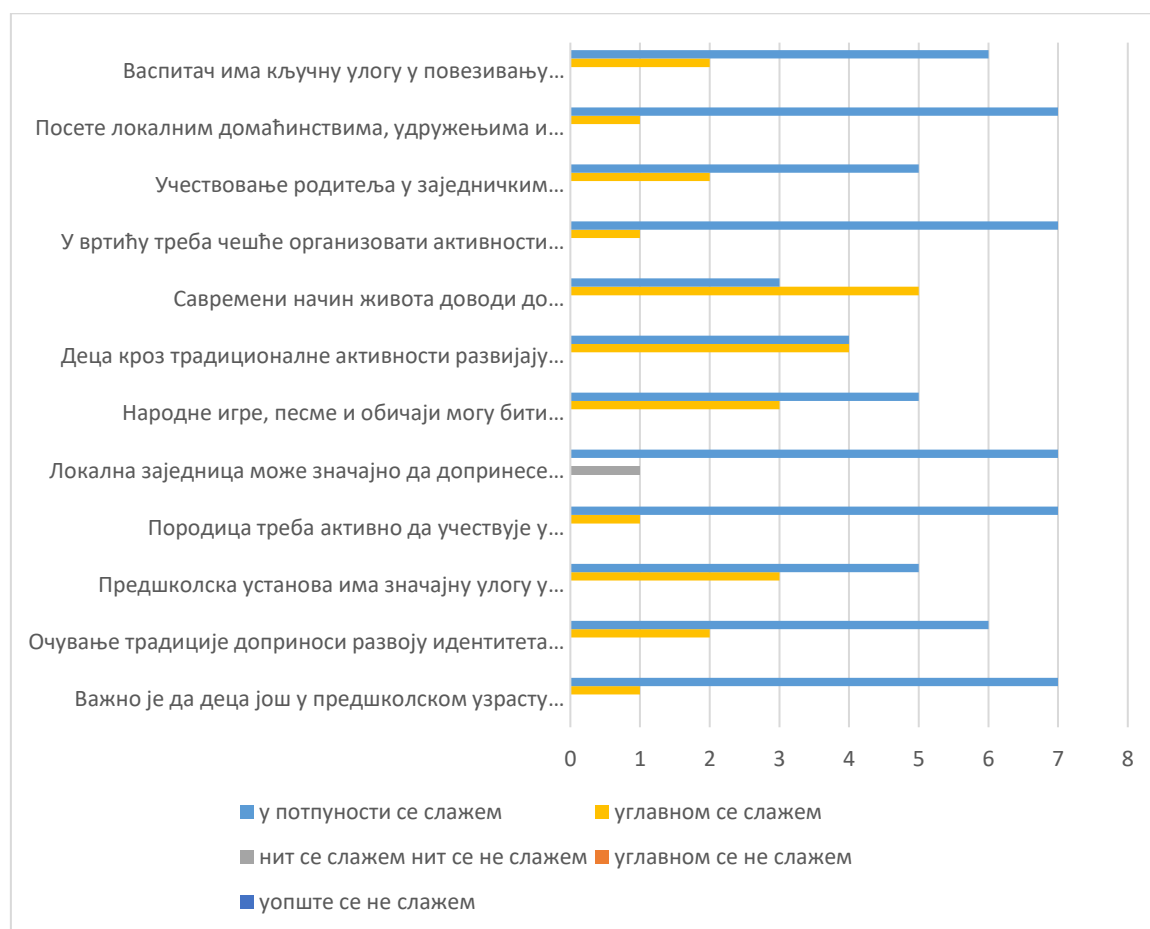
Као најчешће облике учешћа испитаници су наводили доношење старих предмета, присуство радионицама, помоћ у припреми традиционалних јела, разговор са децом о породичним обичајима и учешће у пригодним манифестацијама.

Ови резултати показују да су саджају везани за традицију прихваћени као значајан део живота предшколске установе и да су родитељима блиски и разумљиви.

4.1.4. Ставови родитеља о значају традиције и сарадње

За испитивање ставова родитеља коришћена је Ликертова скала од 1 до 5, где 1 означава потпуно неслагање, а 5 потпуно слагање са понуђеном тврдњом.

Табела 4. Аритметичке средине одговора на тврдње о традицији и сарадњи

Тврдња / просечна оцена :

Важно је да деца још у предшколском узрасту упознају традицију свог краја (4,88)

Очување традиције доприноси развоју идентитета и осећаја припадности (4,75)

Предшколска установа има значајну улогу у неговању традиције (4,63)

Породица треба активно да учествује у активностима вртића које су повезане са традицијом (4,88)

Локална заједница може значајно да допринесе очувању традиције у вртићу (4,75)

Народне игре, песме и обичаји могу бити подстицајни за учење и развој деце (4,63)

Деца кроз традиционалне активности развијају поштовање према културном наслеђу (4,50)

Савремени начин живота доводи до занемаривања традиционалних вредности (4,38)

У вртићу треба чешће организовати активности посвећене локалној традицији (4,88)

Учествовање родитеља у заједничким активностима позитивно утиче на децу мотивацију (4,75)

Посете локалним домаћинствима, удружењима и културним друштвима обогаћују децу искуства (4,88)

Васпитач има кључну улогу у повезивању породице, вртића и локалне заједнице (4,75)

Високе аритметичке средине на свим тврдњама указују на изражено позитивне ставове родитеља према очувању и неговању традиције у предшколском узрасту.

Посебно је значајно што су највише вредности забележене код тврдњи које се односе на рано упознавање деце са традицијом, активно учешће породице и потребу за чешћом организацијом активности посвећених локалној традицији.

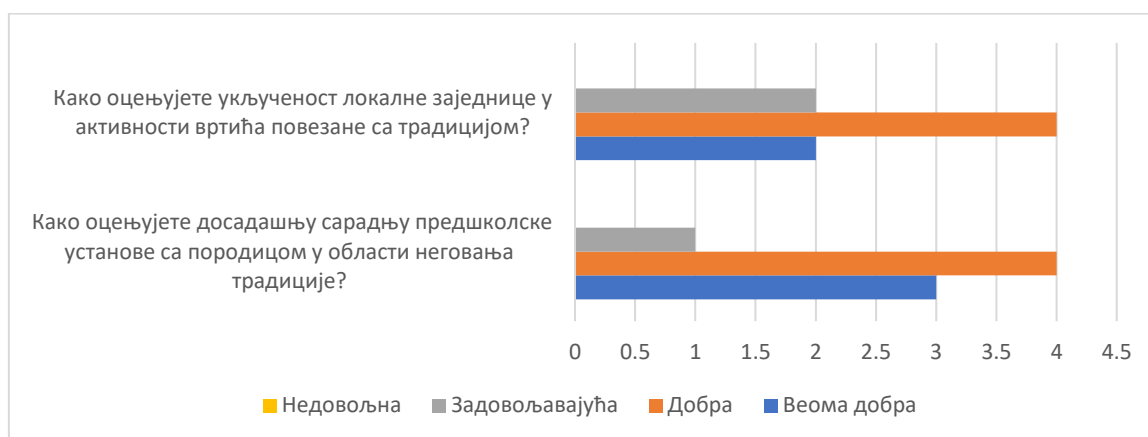
То показује да родитељи препознају и важност садржаја и важност партнерског приступа у њиховој реализацији.

Налази показују да родитељи високо вреднују и улогу локалне заједнице и улогу васпитача потврђује да сарадња није схваћена као искључива одговорност само једног актера, већ као заједнички процес.

4.1.5. Процена досадашње праксе и спремност на даље укључивање

Родитељи су процењивали и досадашњу сарадњу у области неговања традиције.

Табела 5. Процена сарадње у области неговања традиције

Питање / Одговор :

Сарадња предшколске установе и породице

Веома добра (3) 37,5 %

Добра (4) 50,0 %

Задовољавајућа (1) 12,5 %

Недовољна (0) 0 %

Укљученост локалне заједнице

Веома добра (2) 25,0 %

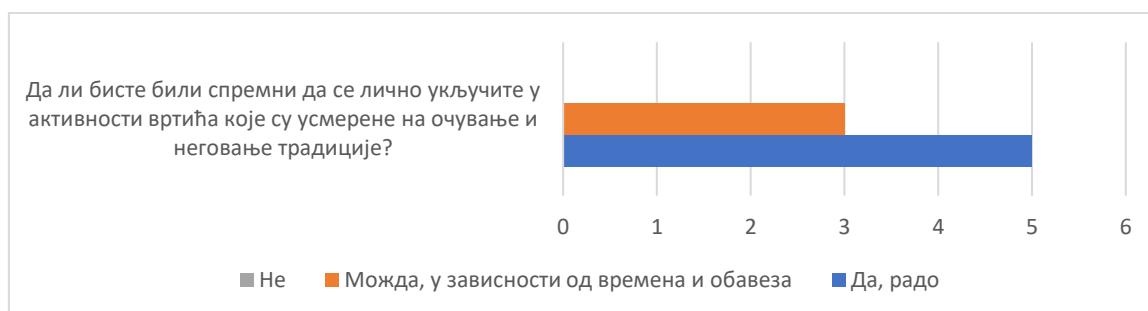
Добра (4) 50,0 %

Задовољавајућа (2) 25,0 %

Недовољна (0) 0 %

Резултати показују да родитељи најчешће позитивно оцењују сарадњу између породице и предшколске установе, док укљученост локалне заједнице оцењују нешто умереније. Ово упућује на закључак да постоји добра основа за сарадњу, али и простор за њено даље јачање, посебно у домену систематичнијег укључивања локалних актера.

Табела 6. Спремност родитеља за лично укључивање у активности очувања традиције

Одговор :

Да, радо (5) 62,5 %

Можда, у зависности од времена и обавеза (3) 37,5 %

Не (0) 0 %

Резултати указују на висок степен спремности родитеља да се и у будућности укључе у активности вртића усмерене на очување традиције. Овај резултат је посебно важан, јер показује да родитељи не препознају своју улогу само декларативно, већ и кроз личну спремност на активно учешће.

4.2. Резултати полуструктурисаних интервјуа

Подаци добијени полуструктурисаним интервјуима анализирани су применом тематске анализе.

Издвојено је пет доминантних тематских категорија:

1. традиција као део идентитета и припадности;
2. породица као примарни носилац традиције;
3. вртић као простор систематског и осмишљеног неговања традиције;
4. локална заједница као извор аутентичних искустава;
5. васпитач као кључни посредник партнерства.

4.2.1. Традиција као део идентитета и припадности

Родитељи и представници локалне заједнице традицију најчешће описују као део породичног и локалног идентитета, као „нешто што нас повезује са прецима“, „чува оно што је наше“ и „учи децу одакле потичу“.

У одговорима је уочљиво да се традиција не доживљава само као скуп обичаја, већ и као вредносни оквир који обухвата породично заједништво, поштовање старијих, празнике, песме, приче и начин живота.

Илустративни искази:

- „Традиција је оно што смо наследили и што треба да пренесемо на децу да не би заборавила ко су.“ (P1)
- „Када деца науче песму или обичај из свог краја, она не уче само нешто старо, него уче и коме припадају.“ (P2)
- „У селу се то најбоље види, јер још увек имамо људе који памте и знају како се некад живело.“ (P3)

Овакви искази потврђују да традиција у свести испитаника има изражену идентитетску и интегративну функцију.

4.2.2. Породица као примарни носилац традиције

Интервјуи са родитељима показују да се породица доживљава као прво место упознавања детета са традицијом. Родитељи су наводили да се у оквиру породице најчешће негују

празнични обичаји, приче о прецима, припрема традиционалних јела, као и одређене песме и изрази карактеристични за локални говор.

Илустративни искази:

- „Код куће дете најпре чује од баке неке приче и научи шта се ради за празнике.“ (P1)

- „Ми код куће немамо увек времена да све то преносимо, па је добро што вртић у томе помаже.“ (P2)

Уочено је, међутим, и да родитељи препознају ограничења савременог породичног живота. Недостатак времена, промене животног стила и смањено присуство шире породице у свакодневици доводе до тога да неки облици традиције нису више природно присутни као раније. Због тога родитељи у великој мери виде предшколску установу као важног савезника у неговању културног наслеђа.

4.2.3. Вртић као простор систематског неговања традиције

Испитаници су нагласили да је вртић значајан зато што може да понуди систематичност, разноврсност и педагошку осмишљеност у приступу традицији. Док породица традицију преноси спонтано и у оквиру свакодневног живота, вртић има могућност да одређене садржаје организује тако да буду доступни свој деци и да се повежу са игром, истраживањем и заједничким искуством.

Илустративни искази:

- „У вртићу деца то доживе заједно, као група, и онда им је занимљивије.“ (P3)

- „Када васпитач то лепо осмисли, деца памте много више него када им се само исприча.“ (P4)

Ови налази упућују на закључак да предшколска установа има потенцијал да традицију приближи деци на начин који је истовремено развојно примерен, искуствен и социјално подстицајан.

4.2.4. Локална заједница као извор аутентичних искустава

Представници локалне заједнице посебно су истицали значај непосредног контакта деце са људима, местима и предметима који носе елементе традиционалног живота. Према

њиховим ставовима, деца највише уче када могу да виде, додирну, пробају и учествују, а не само када слушају о прошлости.

Илустративни искази:

- „Када дете види стари алат или проба да замеси нешто, оно то памти.“ (P5)

- „Кроз игру и песму деца најлакше прихвате све што је везано за традицију.“ (P6)

Из исказа је видљиво да локална заједница препознаје сопствени потенцијал у подршци вртићу, али и да сматра да је потребно више континуитета и иницијативе да би се тај потенцијал у потпуности искористио.

4.2.5. Васпитач као посредник и координатор сарадње

Сви испитаници су на различите начине нагласили значај васпитача у организовању и повезивању породице, вртића и локалне заједнице.

Васпитач је описан као особа која „покреће сарадњу“, „осмишљава активности“, „позива људе да се укључе“ и „помаже да све буде прилагођено деци“.

Илустративни искази:

- „Да нема васпитача који нас покрене, ми се вероватно не бисмо тако лако сами организовали.“ (P7)

- „Васпитач најбоље зна шта деци може да буде занимљиво и како да све то споји.“ (P8)

Ови налази јасно указују да васпитач има кључну улогу у иницирању, координацији и вредновању партнерских активности.

4.3. Резултати посматрања са учешћем

Посматрање са учешћем реализовано је током четири типа активности:

1. радионица са Удружењем жена;
2. активност са чланом културно-уметничког друштва;

3. посета регистрованом домаћинству;
4. празнична / пригодна активност у вртићу.

4.3.1. Преглед учених индикатора

Табела 7. Сажети приказ резултата посматрања по активностима

Индикатор	Радионица са Удружењем жена	Активност са КУД-ом	Посета домаћинству	Празнична активност
Интересовање деце	високо (оцена 4)	високо (оцена 4)	веома високо (оцена 5)	високо (оцена 4)
Активно учешће деце	високо (оцена 4)	високо (оцена 4)	веома високо (оцена 5)	високо (оцена 4)
Дечја иницијатива	умерено висока (оцена 3)	висока (оцена 4)	веома висока (оцена 5)	умерено висока (оцена 3)
Сарадња међу децом	висока (оцена 4)	висока (оцена 4)	висока (оцена 4)	висока (оцена 4)
Помоћ старије деци млађој	висока (оцена 4)	умерено висока (оцена 3)	висока (оцена 4)	висока (оцена 4)
Позитивне емоционалне реакције	високе (оцена 4)	веома високе (оцена 5)	веома високе (оцена 5)	високе (оцена 4)
Контакт са одраслима из заједнице	висок (оцена 4)	висок (оцена 4)	веома висок (оцена 5)	умерено висок (оцена 3)
Аутентичност искуства	висока (оцена 4)	висока (оцена 4)	веома висока (оцена 5)	умерено висока (оцена 3)
Просек	3,88	4,00	4,75	3,63

Резултати указују да су све активности имале висок степен подстицајности, али да је највиши ниво ангажованости деце уочен током посете домаћинству. У таквом амбијенту деца су имала непосредан контакт са предметима, простором и људима који су носиоци традиције, што је значајно допринело да деца доживе и аутентичности искуства.

4.3.2. Учесће и ангажованост деце

У свим активностима уочено је да су деца показивала заинтересованост, радозналост и спремност да учествују.

Посебно су мотивишуће биле активности које су подразумевале манипулацију материјалима, покрет, музику и директан разговор са одраслима из локалне заједнице.

Деца су често постављала питања, тражила додатна појашњења и повезивала нова искуства са оним што су већ видела или чула у породичном окружењу.

Значајно је што су се и деца која су у уобичајеним активностима понекад повученија током ових активности чешће укључивала, што указује на висок мотивациони потенцијал традиционално усмерених садржаја када су они представљени искуствено и интерактивно.

4.3.3. Социјална интеракција и групна динамика

Посматрање је указало да су традиционалне активности позитивно утицале на групну кохезију.

Старија деца су спонтано помагала млађој, објашњавала им шта да раде, подстицала их да учествују и показивала већи степен одговорности. Млађа деца су кроз посматрање и подршку старијих лакше улазила у активност.

Овај резултат је посебно важан за мешовиту групу, јер потврђује да традиционално усмерене активности имају потенцијал да подстакну сарадничко учење и интерперсоналне односе.

4.3.4. Емоционалне реакције деце

Током свих активности код деце су доминирале позитивне емоционалне реакције: радост, узбуђење, интересовање, понос и осећај важности. Посебно су била видљива осећања задовољства у ситуацијама када су деца могла да покажу да нешто већ знају из породичног окружења или када су препознавала неки предмет, обичај или песму.

Овај резултат указује да активности повезане са традицијом не делују само на когнитивном нивоу, већ имају и снажну емоционалну димензију, што их чини посебно значајним у предшколском узрасту.

4.4. Резултати анализе педагошке документације

Анализа педагошке документације обухватила је годишњи и оперативни план рада, белешке васпитача, фото-документацију, видео-записе, децје радове и материјале настале током радионица и посета.

4.4.1. Видљивост традиционалних садржаја у планирању

У плановима рада уочено је да су активности повезане са традицијом биле присутне као део ширих тематских целина које су се односиле на породицу, празнике, годишња доба, исхрану, народно стваралаштво и локалну заједницу. Ово указује да традиција није била третирана као изолован садржај, већ као део интегрисаног приступа учењу.

4.4.2. Трагови сарадње са породицом и локалном заједницом

У документацији су јасно били видљиви трагови сарадње са родитељима и локалном заједницом: фотографије са радионица, белешке о учешћу родитеља, прикази посета домаћинству, снимци заједничких активности са КУД-ом, као и материјали које су родитељи доносили у вртић. Ови резултати потврђују да сарадња није остала на нивоу намере, већ је била видљива и документована у пракси.

4.4.3. Трагови децјег учења и доживљаја

Дечји ликовни и конструктивни радови, белешке о вербалним исказима деце и фото-документација указују да су деца не само учествовала у активностима, већ су остављала видљиве трагове сопственог учења и доживљаја. На пример, уочени су цртежи старих предмета, сцене са радионица, прикази народне ношње и елементи везани за породичне и празничне обичаје.

4.4.4. Значај документације за вредновање праксе

Документација се показала као важан извор за праћење континуитета рада, видљивости децјег учешћа и квалитета сарадње са родитељима и заједницом. Она је омогућила не само реконструкцију реализованих активности, већ и професионалну рефлексију о њиховој вредности, думетима и могућностима за даље унапређивање.

4.5. Комбинована интерпретација резултата

Упоређивањем података добијених анкетом, интервјуима, посматрањем и анализом документације могуће је уочити висок степен сагласности између различитих извора података. Анкетирани родитељи изражавају веома позитивне ставове према очувању традиције и сарадњи са предшколском установом.

Интервјуи продубљују ове резултате, показујући да родитељи и локална заједница традицију доживљавају као важан део идентитета, припадности и васпитања. Посматрање потврђује да активности усмерене на традицију подстичу децју мотивацију, учешће, сарадњу и позитивне емоције, док документација показује да су активности биле видљиве, планиране и педагошки оправдане.

Посебно је значајан резултат да су активности које су укључивале непосредно и аутентично искуство – попут посете домаћинству, сусрета са носиоцима традиционалних знања и учења кроз песму, игру и практични рад – имале најјачи ефекат на децју

ангажованост. Добијени резултати указују да се традиција у предшколском узрасту најуспешније негује онда када није сведена на декларативно преношење садржаја, већ када се дете укључује у њено доживљавање и проживљавање.

Резултати такође указују да породица и локална заједница располажу значајним ресурсима за очување културног наслеђа, али да је неопходан посредник који ће те ресурсе препознати, повезати и педагошки осмислити.

У том смислу, васпитач се потврђује као централна фигура у процесу сарадње, што је у складу са савременим схватањима професионалне улоге васпитача као рефлексивног практичара и координатора партнерства.

4.6. Одговори на истраживачка питања и реализација задатака истраживања

На основу анализе резултата добијених анкетирањем родитеља, интервјуима, посматрањем активности и анализом педагошке документације, добијени су одговори на постављена истраживачка питања и реализовани су задаци истраживања.

Резултати указују да су родитељи активно укључени у живот и рад предшколске установе и да препознају значај очувања традиције у предшколском узрасту.

Њихово учешће у радионицама, манифестацијама и другим активностима представља значајан ресурс за реализацију садржаја усмерених на неговање традиције.

Такође је утврђено да локална заједница, кроз сарадњу са удружењима, културно-уметничким друштвима и локалним домаћинствима, пружа могућности за стицање аутентичних искустава која доприносе упознавању културног наслеђа и традиционалних вредности.

Посебан значај има улога васпитача који препознаје ресурсе породице и локалне заједнице, повезује различите актере и осмишљава активности које подстичу активно учешће деце.

Резултати посматрања указали су да су деца током активности усмерених на традицију исказивала висок ниво заинтересованости, ангажованости и позитивних емоционалних

реакција, нарочито у ситуацијама које су подразумевале непосредно искуство и активну интеракцију са члановима локалне заједнице.

Добијени резултати указују да сарадња предшколске установе, породице и локалне заједнице представља значајан фактор у очувању и неговању традиције и основу за њено систематичније укључивање у васпитно-образовни рад.

4.7. Закључна разматрања у вези са резултатима

Резултати истраживања спроведеног у издвојеном сеоском објекту Предшколске установе „Пчелица“ Сремска Митровица указују да сарадња предшколске установе, породице и локалне заједнице представља значајан ресурс за очување и неговање традиције у руралном контексту.

Ова сарадња има највећу вредност онда када је заснована на поверењу, узајамном уважавању, континуитету и непосредном учешћу свих актера.

Деца у таквим условима не усвајају традицију као формалну информацију, већ је проживљавају као део сопственог искуства, што доприноси развоју идентитета, осећаја припадности, социјалних вештина и културне осетљивости.

У том смислу, резултати овог истраживања могу представљати значајну основу за даље планирање и унапређивање праксе у предшколским установама које желе да локалне ресурсе и културно наслеђе интегришу у свој програм на смислен, развојно примерен и педагошки утемељен начин.

5. ПРОМЕНЕ У ПРАКСИ

На основу резултата спроведеног истраживања уочено је да сарадња предшколске установе, породице и локалне заједнице представља значајан ресурс за очување, неговање и преношење традиције на млађе генерације. Истраживање је показало да су васпитачи, родитељи и представници локалне заједнице препознали значај традиционалних садржаја у раду са децом предшколског узраста, али и да постоји простор за унапређивање постојеће праксе. Добијени налази указују на потребу да се активности усмерене на неговање традиције планирају систематичније, континуираније и у већој мери повезују са ресурсима локалне заједнице.

У складу са резултатима истраживања, могу се предложити конкретне промене које би допринеле квалитетнијем васпитно-образовном раду и јачању партнерских односа између предшколске установе, породице и локалне заједнице.

5.1. Реализоване промене у пракси - сарадња предшколске установе, породице, школе и Удружења жена у очувању традиције

Током реализације истраживања у пракси је остварена конкретна промена која се односила на унапређивање сарадње предшколске установе са школом, породицом и локалном заједницом, са посебним акцентом на очување традиције кроз активност израде и представљање старог веза.

У оквиру ове активности организована је заједничка радионица у којој су учествовала деца предшколског узраста, родитељи, представници школе и чланице Удружења жена из локалне заједнице.

Циљ је био да се деца непосредно упознају са техником старог веза, као једним од важних елемената нематеријалне културне баштине.

Фотографија 1 и 2 : „Сарадња вртића, школе, породице и Удружења жена у очувању традиције“

Чланице Удружења жена демонстрирале су основне технике веза, док су деца, уз подршку родитеља и васпитача, старије школске деце и учитеља имала су прилику да активно учествују у једноставним облицима рада. На овај начин омогућено је искуствено учење кроз практичну активност, што је допринело развоју fine моторике, концентрације и истовременом упознавању традиционалних вредности.

Посебан значај ове активности огледа се у успостављању сарадње између различитих актера васпитно-образовног процеса, као и јачању осећаја заједништва и припадности локалној заједници.

Деца су показала висок степен заинтересованости, радозналости и мотивисаности за учешће, док су родитељи и представници школе и Удружења жена активно допринели реализацији активности.

Резултати ове реализоване промене указују да непосредно укључивање локалне заједнице у васпитно-образовни рад значајно обогаћују искуства деце и доприноси квалитетнијем повезивању породице, вртића и школе. Такође, овакви облици сарадње представљају добру основу за даље планирање сличних активности у циљу очувања и неговања традиције.

Фотографије 3 и 4 : „Радионица са родитељима: Породица и вртић у сусрет Ускрсу - ускршње фарбање јаја“

Поред радионице старог веза, унапређење сарадње са породицом остварено је кроз реализацију радионице традиционалног фарбања ускршњих јаја. У активности су учествовала деца и родитељи, који су заједно упознавали и примењивали традиционалне технике украшавања јаја. Кроз непосредно учешће и заједнички рад створене су прилике за преношење обичаја на млађе генерације, јачање породичног и вртићког партнерства и очување елемената локалне традиције у савременом васпитно-образовном контексту.

5.2. Систематско планирање традиционалних садржаја током педагошке године

Једна од најзначајнијих промена односи се на увођење годишњег оквира сарадње са породицом и локалном заједницом, у оквиру којег би активности усмерене на неговање традиције биле равномерно распоређене током целе педагошке године. На тај начин традиција не би била заступљена само поводом појединих празника или манифестација, већ би постала саставни део свакодневног живота и рада у вртићу.

Конкретан пример промене у пракси може бити израда годишњег календара традиционалних активности. Током јесени деца би могла да учествују у обележавању Дана хлеба и јесењих плодова, зими у активностима везаним за Божић и Светог Саву, у пролеће у обележавању Васкрса и пролећних обичаја, док би летњи период био посвећен

локалним манифестацијама, народним играма и упознавању традиционалних занимања. Овакво планирање омогућило би континуитет у раду и постепено усвајање знања о традицији.

5.3. Унапређивање сарадње са Удружењем жена

Резултати истраживања указали су да сарадња са Удружењем жена представља један од најзначајнијих ресурса за очување традиције у локалној заједници. Због тога је потребно додатно развијати и проширивати ову сарадњу кроз различите облике заједничких активности.

У пракси би то могло подразумевати организовање радионица на којима би чланице удружења деци показивале технике веза, плетења, хеклања или израде традиционалних украса.

Такође, могу се организовати заједничке активности припреме традиционалних јела, као што су проја, гибаница или колачи карактеристични за одређени крај.

Деца би кроз непосредно учешће стицала искуства, развијала фину моторику, упознавала културно наслеђе и јачала осећај припадности заједници.

5.4. Интензивирање сарадње са културно-уметничким друштвом

Културно-уметничка друштва имају важну улогу у очувању народне традиције, музике, игре и обичаја. Истраживање је указало да постоји потреба за систематичнијом сарадњом предшколске установе са овим организацијама.

Као конкретна промена у пракси могу се организовати месечни сусрети са члановима културно-уметничког друштва, током којих би деца имала прилику да упознају народне ношње, традиционалне музичке инструменте и основне кораке народних игара.

Поред тога, могуће је организовати заједничке наступе на приредбама и локалним манифестацијама, где би деца представљала научене игре и песме.

Овакве активности доприносе развоју културног идентитета, самопоуздања и осећаја припадности заједници.

5.5. Чешће организовање посета локалној заједници

Непосредно искуство представља један од најефикаснијих начина учења код деце предшколског узраста.

Због тога резултати истраживања указују на потребу чешћег организовања посета локалним домаћинствима, етно-кућама, музејима и другим местима која чувају традиционалне вредности.

У пракси би то могло подразумевати посету домаћинству у којем се и даље користе стари предмети за припрему хране, обраду земље или чување намирница.

Деца би могла да виде како изгледају разбој, преслица, ручни млин или земљано посуђе, као и да чују приче старијих мештана о некадашњем начину живота.

Овакви облици учења омогућавају деци да традицију доживе непосредно и повежу је са стварним животним искуствима.

5.6. Развијање међуинституционалне сарадње са предшколским установама из окружења

Као један од могућих праваца даљег унапређивања праксе издваја се успостављање сарадње са предшколским групама и образовним установама из суседних места.

Посебан потенцијал представља сарадња са децом и васпитачима из села Босут кроз заједничке активности усмерене на очување традиције и културног наслеђа.

У оквиру овакве сарадње могу се организовати тематски сусрети и радионице посвећене традицији током различитих годишњих доба, као што су Дани хлеба, јесењи плодови, пролећни фестивали, народни обичаји, старе дечје игре, традиционална кухиња и други садржаји карактеристични за локалну средину.

Заједничке активности омогућиле би деци размену искустава, упознавање сличности и особености локалних традиција, развијање социјалних вештина и јачање осећаја припадности културном наслеђу свог краја. Истовремено, овакви облици сарадње допринели би размени искустава међу васпитачима и обогаћивању васпитно-образовне праксе новим идејама и садржајима.

5.7. Активније укључивање родитеља у васпитно-образовни рад

Истраживање је показало да родитељи препознају значај неговања традиције, али да њихово учешће у планирању и реализацији активности може бити још веће. Због тога је потребно стварати више прилика за активно укључивање породице у живот и рад вртића.

Конкретан пример промене у пракси може бити организовање тематских дана под називом „Традиција моје породице“, током којих би родитељи представљали породичне обичаје, старе фотографије, традиционалне предмете или приче које се преносе са генерације на генерацију.

Такође, родитељи би могли учествовати у радионицама, изложбама и заједничким прославама празника. На овај начин јачају се партнерски односи између породице и предшколске установе, а деца добијају прилику да упознају различите облике породичне традиције.

5.8. Документовање и промоција активности

За квалитетно праћење и вредновање рада важно је систематично документовање свих активности које се реализују у сарадњи са породицом и локалном заједницом. Документација омогућава праћење развоја деце, анализу реализованих активности и планирање будућих корака.

У пракси би се могао формирати групни портфолио под називом „Чувари традиције“, у који би се прикупљале фотографије, дечји радови, записи о активностима и изјаве деце. Поред тога, могу се организовати изложбе традиционалних предмета, фото-поставке у просторијама вртића или презентације за родитеље и локалну заједницу. На овај начин

результати рада постају видљивији, а сарадња са породицом и локалном заједницом добија додатну вредност.

5.9. Стручно усавршавање васпитача у области очувања традиције

Још једна значајна промена односи се на континуирано стручно усавршавање васпитача у области културног наслеђа, традиције и сарадње са локалном заједницом. Васпитачи имају кључну улогу у осмишљавању и реализацији активности које подстичу децу да упознају и вреднују традицију.

Као пример добре праксе могу се организовати семинари, стручни скупови и радионице посвећене очувању културног наслеђа, као и размена искустава са другим предшколским установама које успешно реализују сличне програме. На тај начин васпитачи би стицали нова знања и идеје које би могли применити у свакодневном раду са децом.

5.10. Рефлексија васпитача о значају истраживања

Спровођење овог истраживања представљало је значајно професионално искуство које је допринело дубљем разумевању улоге предшколске установе у повезивању породице и локалне заједнице. Током реализације истраживања имала сам прилику да сагледам на који начин сарадња различитих учесника васпитно-образовног процеса може допринети очувању и неговању традиције код деце предшколског узраста.

Сам процес планирања, организовања и спровођења активности омогућио ми је да стекнем нова знања и искуства која су обогатила моју професионалну праксу. Посебно је било значајно уочити колико су породице и представници локалне заједнице спремни да се укључе у активности када им се пружи прилика да активно учествују и допринесу заједничком циљу. Ово искуство ми је помогло да боље разумем значај партнерских односа и потребу за њиховим континуираним развијањем.

Током истраживања потврђено је да локална заједница представља важан ресурс за реализацију васпитно-образовног рада. У њој се налазе бројни потенцијали који могу допринети обогаћивању дејих искустава, као што су културне установе, удружења,

појединци који негују традиционалне вредности, као и старији чланови заједнице који поседују драгоцену знања о локалним обичајима и наслеђу.

Истраживање је указало да сарадња са породицом и локалном заједницом не треба да буде повремена активност, већ континуиран процес који се развија кроз међусобно поверење, комуникацију и заједничко планирање.

Када су родитељи и представници заједнице активно укључени у живот вртића, деца добијају прилику да уче у подстицајном окружењу које повезује искуства из породице, вртића и шире друштвене средине.

Такође је уочено да оваква сарадња доприноси јачању осећаја припадности заједници, развијању међусобног поштовања и неговању културног идентитета код деце. Истовремено, она омогућава и родитељима да постану активни учесници васпитно-образовног процеса, а не само посматрачи активности које се реализују у вртићу.

Ово истраживање представљало је прилику за критичко преиспитивање сопствене праксе и сагледавање могућности за њено унапређивање.

Анализа добијених резултата и искустава стечених током рада допринела је развијању свести о значају континуираног професионалног усавршавања и потреби за сталним трагањем за новим приступима у раду са децом.

Истраживање је указало да се кроз сарадњу са породицом и локалном заједницом могу створити бројне могућности за обогаћивање васпитно-образовног процеса и подстицање децјег развоја.

Истовремено, оно је указало на потребу да се овакви облици сарадње додатно развијају и унапређују како би постали саставни део свакодневне праксе предшколских установа.

На основу свих стечених искустава може се закључити да је неопходно наставити са развијањем партнерских односа између предшколске установе, породице и локалне заједнице, као и са планирањем активности које ће деци омогућити да традицију упознају кроз непосредно учешће, истраживање и сарадњу са члановима заједнице.

Ово истраживање представља важан корак у мом професионалном развоју и подстицај за даље унапређивање васпитно-образовне праксе у складу са потребама деце и савременим педагошким приступима.

5.11. Запажања о дечјем учењу и интересовању за традицију

Посебно значајан део истраживања односило се на праћење дечјих реакција током активности које су биле повезане са традицијом, народним обичајима и културним наслеђем.

Деца су показивала висок степен заинтересованости за садржаје који су им били представљени кроз игру, разговор, практичне активности и непосредне сусрете са представницима локалне заједнице.

Током активности уочена је изражена радозналост деце, њихова жеља да постављају питања, истражују и активно учествују у различитим облицима рада.

Посебно су их привлачиле активности које су подразумевале непосредно искуство, као што су упознавање традиционалних предмета, народних обичаја, старих заната и културних садржаја карактеристичних за локалну средину.

Ова запажања потврдила су значај искуственог учења као једног од најефикаснијих начина стицања знања у предшколском узрасту.

Деца су највећу заинтересованост показивала онда када су могла активно да учествују, истражују и сама долазе до нових сазнања. Управо због тога сматрам да традиционалне садржаје треба чешће и систематичније укључивати у свакодневни рад са децом.

5.12. Улога васпитача у развијању партнерских односа

Истраживање је указало и на значајну улогу васпитача као иницијатора, организатора и координатора сарадње између предшколске установе, породице и локалне заједнице. Уочено је да квалитет сарадње у великој мери зависи од спремности васпитача да препозна могућности које постоје у окружењу и да их на адекватан начин укључи у васпитно-образовни процес.

Васпитач има важан задатак да успоставља и одржава комуникацију са породицама, подстиче њихово активно учешће и ствара атмосферу поверења и уважавања.

Поред тога, неопходно је да препозна ресурсе локалне заједнице и пронађе начине да их повеже са интересовањима и потребама деце.

Током реализације истраживања постало је јасно да успешна сарадња захтева континуирано ангажовање, флексибилност и спремност на заједничко учење свих учесника.

Улога васпитача није само у организацији активности, већ и у стварању услова за развијање партнерских односа који ће бити засновани на међусобном поштовању и заједничкој одговорности за развој детета.

6. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Очување и неговање традиције представљају важан задатак савременог васпитања и образовања, посебно у предшколском узрасту када се постављају темељи дејег идентитета, система вредности и осећаја припадности заједници.

Полазећи од значаја традиције као дела културног наслеђа једног народа, у овом раду разматрана је улога сарадње предшколске установе, породице и локалне заједнице у процесу њеног очувања и преношења на најмлађе генерације.

Резултати истраживања указали су да се традиција најуспешније приближава деци онда када је представљена кроз непосредно искуство, игру, истраживање и активно учешће у различитим активностима.

Посебно значајним показала се сарадња између васпитача, родитеља и представника локалне заједнице, јер управо она омогућава стварање богатог и подстицајног окружења у коме деца могу да упознају обичаје, вредности и културно наслеђе средине у којој живе.

Добијени налази указују да традиција није само сећање на прошлост, већ жив део свакодневног живота који деца могу да упознају кроз лична искуства и непосредне контакте са људима који је негују и чувају.

Посебну вредност овог истраживања представља сагледавање локалне заједнице као значајног ресурса за учење и развој деце.

Укључивање удружења, културних друштава, локалних домаћинстава и појединаца који поседују традиционална знања и вештине допринело је аутентичности реализованих активности и обогатило васпитно-образовни процес. Деца су кроз такве активности показала висок степен заинтересованости, радозналости и мотивације, што потврђује значај искуственог учења и активне улоге детета у процесу стицања знања.

Као посебно важан закључак издваја се чињеница да сарадња породице, предшколске установе и локалне заједнице не представља само подршку раду вртића, већ важан предуслов за квалитетније васпитање и образовање деце.

Када су сви учесници повезани заједничким циљем и када постоји међусобно поверење и уважавање, стварају се услови за целовит развој детета и успешније очување културног наслеђа. Током реализације истраживања уочено је да деца показују велико интересовање

за садржаје који су повезани са традицијом када су они представљени на њима близак, занимљив и смислен начин. Њихова радозналост, активност и позитивне реакције током различитих активности указују на то да традиционални садржаји имају значајан васпитно-образовни потенцијал који треба више користити у свакодневној пракси предшколских установа.

Лични утисак проистекао из реализације овог истраживања јесте да се у локалној средини налази велики број вредних ресурса који често нису довољно искоришћени у васпитно-образовном раду. Сарадња са породицом и локалном заједницом показала се као извор нових идеја, искустава и могућности за учење, али и као начин јачања осећаја припадности и повезаности деце са окружењем у ком одрастају. Посебно је охрабрујуће што су родитељи и представници локалне заједнице показали спремност да активно учествују у реализацији активности и допринесу очувању традиције.

На основу добијених резултата може се препоручити да предшколске установе у већој мери планирају и реализују активности које укључују сарадњу са породицом и локалном заједницом, као и да традиционални садржаји буду континуирано присутни у раду, а не само поводом празника и пригодних манифестација.

Такође, пожељно је подстицати размену искустава између установа и развијати нове моделе сарадње који ће омогућити активније укључивање свих актера у васпитно-образовни процес.

За будућа истраживања било би значајно обухватити већи број предшколских установа из различитих средина, како би се добила шира слика о могућностима и изазовима сарадње у очувању традиције. Такође, корисно би било испитати дугорочне ефекте оваквих активности на развој културног идентитета деце и њихов однос према културном наслеђу.

На крају, може се закључити да сарадња предшколске установе, породице и локалне заједнице представља снажан педагошки ресурс у очувању и неговању традиције. Њеним развијањем и унапређивањем стварају се услови да деца од најранијег узраста упознају, разумеју и вреднују културно наслеђе свог народа, чиме се доприноси очувању традиције и изградњи културног идентитета будућих генерација.

7. ЛИТЕРАТУРА

Бандић, Д. (1991). Народна религија Срба у 100 појмова. Београд: Нолит.

Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. In T. Husen & T. N. Postlethwaite (Eds.), *International encyclopedia of education* (Vol. 3, pp. 1643–1647). Oxford: Elsevier.

Bray, M. (2000). *Community partnerships in education*. Paris: UNESCO.

Dundes, A. (1989). *Folklore matters*. Knoxville: University of Tennessee Press.

Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Boulder, CO: Westview Press.

Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. New York: Basic Books.

Hobsbawm, E., & Ranger, T. (Eds.). (1983). *The invention of tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Виготски, Л. С. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Вујисић-Живковић, Н. (2007). *Породица и предшколска установа – сарадња и комуникација*. Београд: Институт за педагогију и андрагогију.

Дедај, М. (2019). *Породична педагогија*. Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмијум.

Ђорђевић, М. (2013). Сарадња породице и вртића: модели и ефекти. *Педагогија*, 68(1), 109–122.

Ердеи, И. (2011). Културна баштина као ресурс локалног развоја. *Култура*, 134, 40–57.

Златановић, С. (2015). *Антропологија свакодневице: традиција и идентитет у савременим заједницама*. Београд: Етнографски институт САНУ.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја. (2018). *Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

ПРИЛОГ 1. Анкетни упитник за родитеље

АНКЕТА ЗА РОДИТЕЉЕ

О сарадњи предшколске установе са породицом и локалном заједницом у очувању и неговању традиције

Поштовани/а,

пред Вама се налази анкетни упитник који је састављен за потребе педагошког истраживања у оквиру мастер рада на тему „Сарадња предшколске установе са породицом и локалном заједницом у очувању и неговању традиције – студија случаја мешовите групе у сеоској средини“.

Циљ анкете је да се испитају ставови родитеља о значају очувања традиције у предшколском узрасту, као и мишљења о сарадњи предшколске установе, породице и локалне заједнице у овој области.

Анкета је анонимна, а добијени подаци користиће се искључиво у истраживачке сврхе.

Молимо Вас да на питања одговорите искрено.

Хвала Вам на сарадњи.

I ДЕО – ОПШТИ ПОДАЦИ

1. Пол:

а) женски

б) мушки

2. Старост:

а) до 25 година

б) 26–35 година

в) 36–45 година

г) 46 и више година

3. Степен образовања:

а) основна школа

б) средња школа

в) виша школа / високо образовање

г) мастер / магистар / докторске студије

4. Број деце у породици:

а) једно

б) двоје

в) троје

г) четворо и више

5. Узраст Вашег детета које похађа предшколску установу:

а) 4 године

б) 5 година

в) 6 година

6. Место становања:

а) село

б) приградско насеље

в) град

II ДЕО – САРАДЊА СА ПРЕДШКОЛСКОМ УСТАНОВОМ

7. Колико често учествујете у активностима које организује предшколска установа?

а) редовно

б) повремено

в) ретко

г) никада

8. На који начин најчешће сарађујете са предшколском установом?

(Могуће је заокружити више одговора.)

а) разговор са васпитачем

б) присуство родитељским састанцима

в) учешће у радионицама

г) доношење материјала и средстава за рад

д) учешће у приредбама и манифестацијама

ђ) размена информација о детету

е) други облици сарадње: _____

9. Да ли сматрате да је сарадња породице и предшколске установе важна за развој детета?

а) да

б) делимично

в) не

10. Да ли сте до сада учествовали у активностима које су биле повезане са традицијом, обичајима или културним наслеђем у вртићу?

а) да

б) не

11. Ако сте одговорили потврдно, наведите у којим активностима сте учествовали:

III ДЕО – СТАВОВИ О ОЧУВАЊУ ТРАДИЦИЈЕ

Молимо Вас да означите степен слагања са наведеним тврдњама, користећи следећу скалу:

1 – уопште се не слажем

2 – углавном се не слажем

3 – ни се слажем ни се не слажем

4 – углавном се слажем

5 – у потпуности се слажем

12. Важно је да деца још у предшколском узрасту упознају традицију свог краја. ☐

13. Очување традиције доприноси развоју дететовог идентитета и осећаја припадности.

☐

14. Предшколска установа има значајну улогу у неговању традиције. ☐

15. Породица треба активно да учествује у активностима вртића које су повезане са традицијом. ☐
16. Локална заједница може значајно да допринесе очувању традиције у вртићу. ☐
17. Народне игре, песме и обичаји могу бити подстицајни за учење и развој деце. ☐
18. Деца кроз традиционалне активности лакше развијају поштовање према културном наслеђу. ☐
19. Савремени начин живота доводи до занемаривања традиционалних вредности. ☐
20. У вртићу треба чешће организовати активности посвећене локалној традицији. ☐
21. Учествовање родитеља у заједничким активностима позитивно утиче на дељу мотивацију. ☐
22. Посете локалним домаћинствима, удружењима и културним друштвима обогаћују дељу искуства. ☐
23. Васпитач има кључну улогу у повезивању породице, вртића и локалне заједнице. ☐

IV ДЕО – ПРОЦЕНА ДОСАДАШЊЕ ПРАКСЕ

24. Како оцењујете досадашњу сарадњу предшколске установе са породицом у области неговања традиције?
- а) веома добра
 - б) добра
 - в) задовољавајућа
 - г) недовољна
 - д) не могу да проценим
25. Како оцењујете укљученост локалне заједнице у активности вртића повезане са традицијом?
- а) веома добра
 - б) добра
 - в) задовољавајућа
 - г) недовољна
 - д) не могу да проценим

26. Који облици активности су, по Вашем мишљењу, најподстицајнији за децу?

(Могуће је заокружити више одговора.)

- а) радионице са родитељима
- б) учење народних игара и песама
- в) припрема традиционалних јела
- г) изложбе старих предмета
- д) посете домаћинствима
- ђ) приче, бајке и предања
- е) учешће у приредбама и манифестацијама
- ж) друго: _____

27. Ко, по Вашем мишљењу, највише може допринети очувању традиције у предшколској установи?

- а) васпитач
- б) родитељи
- в) локална заједница
- г) сви подједнако
- д) нешто друго: _____

28. Да ли бисте били спремни да се лично укључите у активности вртића које су усмерене на очување и неговање традиције?

- а) да, радо
- б) можда, у зависности од времена и обавеза
- в) не

29. У којим облицима активности бисте били спремни да учествујете?

(Могуће је заокружити више одговора.)

- а) доношење старих предмета, фотографија и материјала
- б) учешће у радионицама

- в) представљање породичних обичаја
- г) помоћ у припреми традиционалних јела
- д) учешће у приредбама и манифестацијама
- ђ) посете домаћинству / организација посете
- е) нисам у могућности да учествујем
- ж) друго: _____

V ДЕО – ОТВОРЕНА ПИТАЊА

30. Шта за Вас представља традиција?

31. На који начин, по Вашем мишљењу, дете предшколског узраста може најбоље да упозна традицију?

32. Које традиционалне активности бисте волели да се чешће реализују у вртићу?

33. Да ли у Вашој породици постоје обичаји, приче, песме, предмети или вештине које бисте могли представити деци у вртићу? Ако да, наведите.

34. Шта бисте предложили за унапређивање сарадње предшколске установе, породице и локалне заједнице у очувању традиције?

35. Додатни коментар:

Хвала Вам на издвојеном времену и учешћу у истраживању.

ПРИЛОГ 2. Протокол полуструктурисаног интервјуа за родитеље

ПОЛУСТРУКТУРИСАНИ ИНТЕРВЈУ ЗА РОДИТЕЉЕ

Тема: Сарадња предшколске установе са породицом и локалном заједницом у очувању и неговању традиције

Општи подаци о интервјуу

Датум: _____

Место: _____

Шифра испитаника: _____

Трајање интервјуа: _____

Уводна напомена

Интервју је анониман и реализује се у сврху педагошког истраживања. Одговори ће бити коришћени искључиво у истраживачке сврхе.

Тематске целине и питања

1. Општи ставови о традицији

1. Шта за Вас представља традиција?
2. Колико је, по Вашем мишљењу, важно да деца у предшколском узрасту упознају традицију свог краја?
3. Које елементе традиције сматрате најзначајнијим за децу предшколског узраста?
4. Да ли сматрате да се традиционалне вредности данас довољно негују у породици и заједници? Зашто?

2. Улога породице у очувању традиције

5. На који начин се у Вашој породици негују традиционални обичаји, приче, песме или вештине?
6. Да ли дете код куће има прилику да се упозна са традиционалним вредностима? На који начин?

7. Колико сматрате да је важно да породица буде активан учесник у неговању традиције у вртићу?
8. Да ли сте спремни да се укључите у активности вртића које су повезане са традицијом? У којим облицима?

3. Сарадња са предшколском установом

9. Како оцењујете сарадњу са васпитачем и предшколском установом?
10. Да ли сте до сада учествовали у активностима вртића које су биле повезане са традицијом? Опишите своје искуство.
11. Који облици сарадње су Вам најприхватљивији и најкориснији?
12. Шта сматрате предностима, а шта могућим потешкоћама у сарадњи породице и вртића?

4. Улога локалне заједнице

13. Како видите улогу локалне заједнице у очувању и неговању традиције?
14. Ко, по Вашем мишљењу, из локалне заједнице може највише допринети овим активностима?
15. Да ли сматрате да су Удружење жена, културно-уметничко друштво, домаћинства и старији чланови заједнице довољно укључени у живот вртића?

5. Ефекти активности на дете

16. Како дете реагује на активности повезане са традицијом у вртићу?
17. Да ли примећујете да дете код куће говори о овим активностима? Шта посебно издваја?
18. Да ли сматрате да овакве активности доприносе развоју дететовог самопоуздања, осећаја припадности и социјалних вештина?

6. Предлози за унапређивање праксе

19. Које бисте активности повезане са традицијом желели да се чешће реализују у вртићу?

20. Шта бисте предложили за унапређивање сарадње између породице, вртића и локалне заједнице?

21. Да ли бисте желели да додате нешто што сматрате важним за ову тему?

ПРИЛОГ 3. Протокол полуструктурисаног интервјуа за представнике локалне заједнице

ПОЛУСТРУКТУРИСАНИ ИНТЕРВЈУ ЗА ПРЕДСТАВНИКЕ ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Тема: Допринос локалне заједнице у очувању и неговању традиције у предшколској установи

Општи подаци о интервјуу

Датум: _____

Место: _____

Шифра испитаника: _____

Функција / улога у заједници: _____

Трајање интервјуа: _____

Уводна напомена

Интервју је анониман и реализује се у сврху педагошког истраживања. Добијени подаци користиће се искључиво у научно-истраживачке сврхе.

Тематске целине и питања

1. Лични и професионални однос према традицији

1. Како Ви разумете значај традиције у локалној заједници?
2. Који су, по Вашем мишљењу, најважнији елементи локалне традиције које би деца требало да упознају?

3. Да ли сматрате да традиција у савременим условима губи значај или се и даље активно негује?

2. Улога локалне заједнице у васпитању и образовању деце

4. Како видите улогу локалне заједнице у раду предшколске установе?

5. Да ли сматрате да локална заједница има довољно могућности да подржи вртић у неговању традиције?

6. Који ресурси заједнице могу бити укључени у васпитно-образовни рад са децом?

3. Искуство сарадње са предшколском установом

7. Да ли сте до сада сарађивали са предшколском установом? Ако јесте, на који начин?

8. Каква су Ваша искуства у сарадњи са децом, васпитачима и родитељима?

9. Које активности су, по Вашем мишљењу, биле најуспешније?

10. Са којим сте се тешкоћама евентуално сусретали у сарадњи?

4. Процена ефеката активности

11. Како деца реагују на активности повезане са традицијом?

12. Да ли сматрате да деца на овај начин боље разумеју вредности заједнице и културно наслеђе?

13. Које развојне добити за децу видите у оваквим активностима?

5. Улога васпитача

14. Како оцењујете улогу васпитача у повезивању вртића са локалном заједницом?

15. Колико је, по Вашем мишљењу, важно да васпитач буде иницијатор и координатор оваквих активности?

16. На који начин васпитач може додатно унапредити сарадњу са локалном заједницом?

6. Предлози за даљи развој сарадње

17. Које облике сарадње бисте предложили за будући рад?
18. Како би се, по Вашем мишљењу, сарадња са породицом и локалном заједницом могла учинити континуиранијом и садржајно богатијом?
19. Шта сматрате најважнијим условом за очување традиције у предшколској установи?
20. Да ли желите да додате нешто што сматрате важним за ову тему?

ПРИЛОГ 4. Образац за посматрање са учешћем

ПРОТОКОЛ ПОСМАТРАЊА СА УЧЕШЋЕМ

Тема посматрања: Учешће деце, родитеља и локалне заједнице у активностима усмереним на очување и неговање традиције

Општи подаци

Датум: _____

Место: _____

Назив активности: _____

Трајање активности: _____

Присутни учесници: _____

Васпитач: _____

1. Опис активности

Кратак опис садржаја, тока и организације активности:

2. Индикатори за посматрање

А. Учешће и ангажованост деце

1 - Уочено у малој мери

2 - Уочено у умереној мери

3 - Уочено у умерено високој мери

4 - Уочено у високој мери

5 - Уочено у веома високој мери

Деца показују интересовање за активност ☐

Деца активно учествују у задацима ☐

Деца постављају питања и исказују радозналост ☐

Деца самостално иницирају учешће ☐

Деца повезују активност са личним/породичним искуством ☐

Б. Социјална интеракција

Деца сарађују међусобно ☐

Старија деца помажу млађој деци ☐

Деца остварују контакт са одраслима из заједнице ☐

Присутна је позитивна атмосфера и заједништво ☐

В. Емоционалне реакције деце

Деца испољавају радост и задовољство ☐

Деца се осећају сигурно и опуштено ☐

Деца поносно говоре о свом крају, породици, обичајима ☐

Г. Садржаји повезани са традицијом

1 - Да

2 - Делимично

3 - Не

Активност садржи аутентичне елементе локалне традиције ☐

Деца имају непосредан контакт са предметима / материјалима ☐

Активност омогућава искуствено учење ☐

Традиционални садржаји су прилагођени узрасту деце ☐

Д. Улога одраслих

Васпитач подстиче децу на учешће и дијалог ☐

Родитељи активно учествују у активности ☐

Представници заједнице доприносе квалитету активности ☐

Сарадња међу одраслима делује усклађено и подстицајно ☐

3. Значајни искази и ситуације

Издвојени вербални искази деце, родитеља или сарадника:

4. Рефлексивне белешке васпитача / истраживача

Шта је било посебно успешно?

Које су уочене тешкоће?

Шта би требало мењати или унапређивати у наредним активностима?

ПРИЛОГ 5. Образац за анализу педагошке документације

ОБРАЗАЦ ЗА АНАЛИЗУ ПЕДАГОШКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Тема: Документација као извор података о сарадњи предшколске установе, породице и локалне заједнице у очувању и неговању традиције

Основни подаци о документу

Врста документа: _____

Датум настанка: _____

Аутор / извор: _____

Назив документа / материјала: _____

1. Садржај документа

Кратак опис садржаја документа:

2. Аналитичке категорије

1 - Да

2 - Делимично

3 - Не

Документ садржи елементе традиције ☐

Видљива је сарадња са породицом ☐

Видљива је сарадња са локалном заједницом ☐

Присутни су трагови дечјег учешћа и ангажованости ☐

Документ указује на искуствено учење ☐

Уочљива је развојна примереност активности ☐

Видљив је континуитет планирања и реализације ☐

Документ има вредност за праћење и вредновање рада ☐

2. Посебни аспекти за анализу

1. На који начин је у документу представљена традиција?

2. Каква је улога породице у садржају документа?

3. Каква је улога локалне заједнице у садржају документа?

4. Какви се трагови децјег учења, интересовања и доживљаја могу уочити?

5. У којој мери документација доприноси разумевању процеса сарадње и ефеката активности?

4. Закључна оцена документа

Општа процена вредности документа за истраживање:

ПРИЛОГ 6. Образац за вођење истраживачких белешки

ИСТРАЖИВАЧКИ ДНЕВНИК / РЕФЛЕКСИВНЕ БЕЛЕШКЕ

Датум: _____

Активност: _____

Место: _____

1. Шта је реализовано?

2. Како су деца реаговала?

3. Како су реаговали родитељи и представници локалне заједнице?

4. Који моменти су били посебно значајни за тему истраживања?

5. Које су уочене тешкоће?

6. Шта је потребно променити или унапредити у наредним активностима?

7. Лична рефлексија васпитача / истраживача

ПРИЛОГ 7. Напомена о примени инструмената у истраживању

У истраживању су коришћени следећи инструменти: анкетни упитник за родитеље, полуструктурисани интервју за родитеље, полуструктурисани интервју за представнике локалне заједнице, протокол посматрања са учешћем, образац за анализу педагошке документације и рефлексивне белешке истраживача. Комбиновањем ових инструмената обезбеђено је свеобухватније сагледавање истраживаног проблема .